

Reiten-utvalgets rapport 5 mai 2014

om organisering av strømmettet

Høringsuttalelse

Om Småkraftalliansen G4

Småkraftalliansen G4 er et næringspolitisk samarbeid mellom de fire største industrielle aktørene i det norske småkraftmarkedet; Norsk Grønnkraft, Clemens Kraft, Småkraft og Nordkraft. Selskapene forvalter rundt 400 fallretter for over 1000 grunneiere, med en forventet produksjon på 4 TWh.

Selskapene har i dag 97 kraftverk i drift, 25 kraftverk under bygging og 278 under planlegging.

Reiten-utvalgets rapport

Rapporten påpeker at områder med mye ny fornybar produksjon og få uttakskunder, får særlige utfordringer med tarifføkninger fremover. Allikevel er det ikke funnet en løsning på dette. Vi beklager dette, og vil påpeke at problemet er det samme i alle områder med ny fornybar energi, selv om det blir mest synlig i områder med få uttakskunder. Det er viktig at dette finner en rask løsning, så vi unngår at fornybarutbygging bremser opp på grunn av dette.

Etter vårt syn er det store svakheter i dagens regelverk både med kostnadsfordeling og med kostnadsnivå og kostnadseffektivitet. En omdefinering av dagens regionalnett til distribusjonsnett slik det er foreslått i rapporten, vil i liten grad avhjelpe dette.

Fremdrifts- og kostnadskontroll for nett

Nett er den største flaskehalsen for bygging av ny småkraft før 2020. Det er viktig at det finnes løsninger på dette og at disse løsningene kan gjennomføres raskt slik at de får effekt før 2020. Rapporten fra Reiten-utvalget har ikke berørt de problemstillingene vi ser som aller viktigst for ny småkraft.

Det ble i 2010 innført tilknytningsplikt for ny produksjon, men denne tilknytningsplikten fungerer dårlig fordi hverken fremdrift eller kostnad er håndtert på en god måte.

Nødvendig forsterkning av nett og bygging av nytt nett utløser anleggsbidrag i distribusjonsnettet. I regionalnettet benyttes også noen ganger tariffen for et avgrenset nett, slik at dette i realiteten tilsvarer anleggsbidrag, dvs at småkraftutbygger alene dekker hele kostnaden ved nettfosterkning gjennom tariffen.

Det er i dag ikke mulig å få kontraktsfestet forpliktelser for nettselskapet til fremdrift og til kostnader, hvis nettselskapet selv ikke ønsker dette. Det er derfor stor risiko knyttet til nettkostnadene på tidspunkt for investeringsbeslutning, samtidig som nettselskapet ikke har insitament for å bygge fort eller billig så lenge småkraftutbygger tar hele regningen.

Det er viktig at den som skal betale regningen har innflytelse på fremdrift og kostnad, og at det er mulig til å bestemme disse før bygggestart. Der hvor nettselskap ikke har nødvendig

kompetanse må det gis mulighet for at kraftutbygger forestår bygging av nytt nett, og at eierskapet overføres til lokalt nettselskap etter bygging. Reiten-utvalget foreslår en plikt for nettselskapene til å bygge nett helt fram til kraftstasjonen, men det er viktig at en slik plikt ikke går på bekostning av produsentenes rett til å bygge radialer fram til eksisterende nett.

Reiten-utvalget forutsetter at det drives rasjonell nettutbygging i dag. Utvalget forutsetter også at nettselskap har bedre kompetanse og forhandlingsmuligheter på prosjektering og utbygging. Disse forutsetningene er feil. Det kan selvsagt ikke forutsettes at 136 nettselskap er like flinke og alltid flinkere enn andre. Monopolistrollen med manglende incentiver forsterker dette. Stivbent håndtering av offentlige innkjøpsregler som er mye omtalt den siste tiden, forsterker det også.

Vi har tidligere sett tilsvarende misforståelse i nettbransjen, hvor kritikk av nettselskap møtes med et forsvar for alle nettselskap på generell basis. Det som skjer da er at de dårlige gjemmer seg bak de gode og problemene feies under teppet. Vi bygger over hele landet og ser store nivåforskjeller der Reiten-utvalget ser blankt hav. Vi ser heller ingen sammenheng mellom nettselskapenes størrelse og de problemene vi opplever.

Vi opplever eksempelvis at vi får oppgitt et anleggsbidrag på 7 mill kr med ferdigstillelse etter vår plan, mens sluttresultatet blir 32 mill kr og 2 års forsinkelse. Når vi samtidig ser at mye av grunnen til dette er manglende kompetanse i nettselskapet så viser dette at kvaliteten kan være dårlig. Identisk anlegg ble bygget året før av annet nettselskap, til halve prisen. Det viser at forskjellen er stor. Vi har andre eksempler på at anleggsbidrag går fra få millioner til flere titalls millioner og to års forsinkelse. Norsk Grønnkraft har nå stevnet et nettselskap for tap de er påført på grunn av dette.

Vi har sett at vår deltakelse i nettutbygging kan tilføre mye, og at dette kan gi en optimal risikohåndtering, i stedet for at nettselskapet sikrer seg ensidig og på vår bekostning.

NVE har til nå ikke vist vilje til å ta tilstrekkelig tak i slike problem, og vi må anta at de mangler nødvendige føringer eller virkemidler for dette.

Vi foreslår at tilknytningsplikten strammes kraftig inn, og at det legges betydelig strengere føringer enn i dag for nettselskapets forpliktelser til fremdrift og kostnad.

Vi foreslår også at produsenten gis økt mulighet til å bygge nytt nett og delta i forsterkning av eksisterende nett. Eierskap til nettet etter at utbygging er gjennomført kan overføres til nettselskapet. Vi tror dette vil gi en mer effektiv nettutbygging, med optimal risikohåndtering.

Hvem skal betale for nytt nett?

I dag dekkes nytt nett eller forsterkning av nett av kraftutbygger eller av lokale nettkunder. Dette er etter vårt syn grunnleggende feil. Samfunnet etterspør ny fornybar energi. Fornybar energi utløser investeringer i nett. Nett er felles infrastruktur som bør dekkes av alle som har nytte av nettet, og ikke bare av den som utløser investeringen eller av lokale nettkunder. På samme måte kan det ikke forventes at siste bil på veien skal betale ny vei.

Nettutbygging skjer trinnvis. Risiko for overinvesteringer i nett dekkes nå i økende grad av småkraftutbyggere. Den som utløser en investering må i dag ta kostnaden for annen fremtidig bruk. Dette er etter vårt syn feil. Nettselskap må gis mulighet til å ta slik risiko, uten å dytte

den over på utbygger alene eller lokale nettkunder alene. I dag er dette en viktig bremsekloss for fremdrift i nettutbygging, og gir store forsinkelser. Flere nettselskap starter hverken planlegging eller bygging før alle kraftverk som kan tilknyttes linjen står klar.

Samtidig vet vi at samfunnet står foran store endringer i nettbruk, med toveis målere, elbiler og økt fleksibilitet hos sluttbruker. Reiten-utvalget oppgir også at nettet nærmer seg teknisk levealder. Allikevel flikkes på gammelt nett i stedet for å bygge morgendagens nett.

Det er store samfunnsmessige kostnader ved å utsette investeringer i nett. I følge Thema Consulting i 2012 er tapene ved underinvestering i nett mye større enn tapene ved overinvestering, altså ved tidlig utbygging. Denne problemstillingen er ikke godt håndtert i dagens nettregime, hvor utsettelse er det mest brukte virkemiddelet.

I dag bruker NVE anleggsbidrag for å gi signal om hva som er samfunnsmessig riktig utbygging. Etter vårt syn er det ikke nødvendig å sende hele regningen for nytt nett for å gi et slikt signal. I stedet kan man bare sende signalet.

Vi foreslår at kostnadene ved den ekstraordinære nettutbyggingen vi står foran nå fordeles på andre enn bare utbygger og lokale nettkunder. Risiko for overinvesteringer bør fordeles på samme måte. Nett er felles infrastruktur, og kostnadene bør fordeles på alle som har nytte av nettet.

Vi foreslår at disse kostnadene fordeles nasjonalt gjennom en tariff, og at disse inntektene fordeles på den enkelte nettutbygging av NVE. NVE kan da samtidig vurdere samfunnsmessig nytte av det enkelte tiltaket.

Bergen 30 sept 2014

For Småkraftalliansen G4

Rein Husebø

